

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt fredag den 14. januar 2011

Sag 82/2010

Foranstaltning under efterforskning i straffesag
(advokat Poul Helmuth Petersen, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt kendelser af Københavns Byret den 18. december 2010 og kendelse af Østre Landsrets 14. afdeling den 15. januar 2010.

Procesbevillingsnævnet har den 18. marts 2010 meddelt tilladelse til, at landsrettens kendelse indbringes for Højesteret.

I påkendelsen har deltaget fem dommere: Peter Blok, Thomas Rørdom, Vibeke Rønne, Michael Rekling og Oliver Talevski.

Påstande

Advokat Poul Helmuth Petersen har som advokat for de personer, indgrebet i meddelelsehemmeligheden vedrører, jf. retsplejelovens § 784, stk. 1, gentaget sin påstand om, at der ikke burde være sket godkendelse af de telefonaflytninger, der allerede var iværksat uden retskendelse, at der ikke burde have været tilladt fortsat aflytning af de pågældende telefonnumre, og at der ikke burde være givet tilladelse til indhentelse af teleoplysninger.

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse.

Supplerende sagsfremstilling

Ved kendelser af 14. november og 2. december 2009 godkendte Københavns Byret i medfør af retsplejelovens § 780, at Københavns Politi måtte foretage aflytning af telefoner, der blev benyttet af 5 personer ("F1", "F2", "F3", "F4" og "F5") med central tilknytning til organisationen Greenpeace, idet retten fandt, at der var bestemte grunde til at antage, at der ved brug af

de pågældende telefoner blev givet meddelelser til eller fra personer mistænkt for overtrædelse af bl.a. straffelovens § 193, og at indgrebene måtte anses for at være af afgørende betydning for efterforskningen.

Anbringender

Advokat Poul Helmuth Petersen har anført, at betingelserne i retsplejelovens § 781, stk. 1, nr. 1 og 2, jf. til dels § 783, stk. 4, for at foretage de påkærede indgreb ikke var opfyldt, da der ikke var bestemte grunde til at antage, at der ved brug af de pågældende telefoner og telefonnumre med relation til organisationen Greenpeace blev givet meddelelser til eller fra personer mistænkt for overtrædelse af straffelovens § 193 i forbindelse med klimatopmødet COP 15 i København i december 2009, og at indgrebene i øvrigt ikke var af afgørende betydning for efterforskningen.

Politiet kan ikke i forbindelse med de omtvistede indgreb i meddelelshemmeligheden efter retsplejelovens § 780 som begrundelse for indgrebene henvise til, hvad aktivister, der ikke er tilknyttet Greenpeace, havde udtalt eller planlagt i forbindelse med klimatopmødet. Greenpeace har ved demonstrationer, happenings og opsætning af bannere mv. gennem en årrække forsøgt at fremme organisationens miljøpolitiske synspunkter.

Der er intet grundlag for at antage, at personer med tilknytning til Greenpeace i forbindelse med klimatopmødet havde planlagt aktioner, der ville indebære en overtrædelse af straffelovens § 193. Dette illustreres af, at de aktioner, Greenpeace faktisk gennemførte i forbindelse med topmødet, bestod i ophængning af bannere m.v. og den fredelige aktion i Drabantsalen på Christiansborg den 17. december 2009. De telefonaflytninger, der blev foretaget af centrale personer tilknyttet Greenpeace i perioden fra midten af november til midten af december 2009, giver heller ikke grundlag for at antage, at personer tilknyttet Greenpeace kunne mistænkes for at deltage i aktioner, der kunne indebære overtrædelse af straffelovens § 193.

Vedrørende mistankegrundlaget i relation til de enkelte aflyttede har indgrebsadvokaten om T-17 anført, at ingen af de refererede samtaler kan henføres til andet end ophængning af bannere mv., det vil sige krænkelse af den offentlige orden og husfredskrænkelser, hvilket også var det, som F1 blev anholdt for.

For så vidt angår G-24 forekommer indkøb af pandelamper i sig selv ikke mærkværdigt navnlig henset til, at en del bannere mv. skulle opsættes tidligt om morgenen i december måned, hvor der er mørkt. Benævnelsen metrofrivillige giver i sig selv intet belæg for at antage, at der skulle være tale om et angreb mod en metro, da en del bannerne blev ophængt og andre demonstrationer skete i nærheden af Ørestadens station. Denne telefonsamtale er det eneste sted i aflytningerne, hvor anklagemyndigheden overhovedet har kunnet finde en blot inferiør henvisning til en form for samfærdselsmiddel. Sammenhængen, i hvilken bemærkningen er fremkommet, er dog ikke tilstrækkelig til at statuere et mistankegrundlag for forsøg på overtrædelse af straffelovens § 193.

For så vidt angår G-21 blev han anholdt i forbindelse med aktionen i Drabantsalen på Christiansborg. Det er derfor svært at tolke samtalerne, der refereres til, i et andet lys end planlægningen af denne aktion, som anklagemyndigheden selv erkender ikke giver grundlag for indgreb i meddelelshemmeligheden, da den ikke indebærer en overtrædelse af straffelovens § 193.

For så vidt angår G-20 kan sms'erne ikke danne grundlag for en mistanke om overtrædelse af straffelovens § 193. Det samme gælder samtalerne vedrørende G-06, G-18, G-08 og G-15 og en ukendt mand G-01.

For så vidt angår G-14 vedrører samtalerne alene opsætning af bannere.

For så vidt angår G-05 indeholder samtalen, der fandt sted den 11. december 2009 (en uge før indgrebet i meddelelshemmeligheden blev iværksat), ikke oplysninger, som kan medføre, at en iværksættelse af aflytningen var berettiget.

For så vidt angår G-03 tyder kommunikationen alene på planlægning af almindelige demonstrationer. Det fremgår af sms-beskeden, hvor et banner roses.

For så vidt angår G-02 fremstår det klart ved gennemlæsning af samtalen, at der er tale om rent gætterier fra anklagemyndighedens side, når man anfører, at samtalen tyder på en planlagt overtrædelse af straffelovens § 193. Der er således intet belæg for at antage, at der tales om, at F4 skal deltage i en aktion, der kan medføre 1 eller 3 måneders fængsel.

For så vidt angår G-04 gives der udtryk for et møde på Rainbow Warrior, uden at der fremgår noget som helst om planlagte aktioner i strid med straffelovens § 193.

For så vidt angår G-25 omhandler samtalerne alene transport af nogle rygsække. Ej heller disse samtaler kan skabe nogen berettiget mistanke om overtrædelse af straffelovens § 193.

Anklagemyndigheden har navnlig anført, at de påkærede kendelser er afsagt med rette, da der var en rimeligt begrundet mistanke om, at Greenpeace-aktivister ville udføre en eller flere aktioner i forbindelse med den amerikanske præsidents ankomst til klimatopmødet, og at en eller flere af disse aktioner kunne indebære en overtrædelse af straffelovens § 193. Mistanken rettede sig mod Greenpeace som organisation og dermed mod ledende medlemmer af organisationen.

Mistankegrundlaget var på baggrund af Greenpeaces aktioner og demonstrationer forud for den 17. december 2009 og på baggrund af de aflyttede telefonsamtaler vedrørende de 5 centrale personer konkret og rimeligt begrundet.

Henset til den korte tid fra politiet blev klar over risikoen for Greenpeaces aktioner til en mulig aktion, evt. i forbindelse med den amerikanske præsidents ankomst den 18. december 2009 om morgenen, var aflytningerne af afgørende betydning for efterforskningen, og indikationskravet var således også opfyldt.

Anklagemyndigheden har i øvrigt henvist til Københavns Politis kæresvarskrift af 8. januar 2010, som er gengivet i landsrettens kendelse.

Højesterets begrundelse og resultat

Fire dommere – Thomas Rørdam, Vibeke Rønne, Michael Reklings og Oliver Talevski – bemærker:

Det er ubestridt, at kriminalitetskravet i retsplejelovens § 781, stk. 1, nr. 3, var opfyldt, da mistanken angik overtrædelse af straffelovens § 193.

§ 781, stk. 1, nr. 1, indeholder ikke nærmere angivelser af kravene til mistankens styrke, men det fremgår af betænkning nr. 1023/1984 om politiets indgreb i meddelelshemmeligheden og anvendelse af agenter side 97, at ikke enhver løs formodning er tilstrækkelig, og at mistanken skal være rimeligt og konkret begrundet i de foreliggende oplysninger.

Af de grunde, der er anført af landsretten, finder vi, at der forelå en rimeligt og konkret begrundet mistanke om, at de personer med tilknytning til Greenpeace, som indgrebene vedrører, ville begå en eller flere overtrædelser af straffelovens § 193 i forbindelse med klimatopmødet COP 15 i København i december 2009. Vi tiltræder derfor, at mistankekravet i retsplejelovens § 781, stk. 1, nr. 1, var opfyldt.

Vi tiltræder endvidere, at indikationskravet i § 781, stk. 1, nr. 2, var opfyldt, da de påkærede indgreb i meddelelshemmeligheden måtte antages at være af afgørende betydning for efterforskningen.

Herefter stemmer vi for at stadfæste landsrettens kendelse.

Dommer Peter Blok bemærker:

Til støtte for, at mistankekravet i retsplejelovens § 781, stk. 1, nr. 1, var opfyldt, har anklagemyndigheden henvist til den redegørelse, der er givet i svarskriftet af 8. januar 2010 for landsretten. Der er heri navnlig lagt vægt på telefonsamtalen den 16. december 2009 mellem den i forvejen aflyttede F3 og en person ved navn G-24, hvor der tales om indkøb af 15 pandelamper og om et møde med "Metro volunteers", og på telefonsamtalen den 11. december 2009, hvor en person ved navn G-02 spørger den i forvejen aflyttede F4, om han må rive en måned ud af dennes kalender, idet han tilføjer, at han ikke kan garantere, at det ikke bliver 3 måneder. Anklagemyndighedens udlægning af disse samtaler bygger imidlertid efter min opfattelse på løse formodninger. Hverken disse samtaler eller de øvrige oplysninger, der er beskrevet i svarskriftet for landsretten, gav efter min opfattelse – vurderet i lyset af den sædvanlige karakter af Greenpeace's aktioner – grundlag for en rimeligt og konkret begrundet mistanke om, at Greenpeace som sådan eller enkeltpersoner med tilknytning til Greenpeace ville iværksætte aktioner, som indebar en overtrædelse af straffelovens § 193 om fremkaldelse af omfattende forstyrrelse i driften af almindelige samfærdselsmidler m.m.

Ved vurderingen af, om betingelserne for at iværksætte telefonaflytning m.m. var opfyldt i de tilfælde, der er omfattet af kæremålet, kan der efter min opfattelse ikke lægges vægt på, at Københavns Byret på et tidligere tidspunkt havde godkendt telefonaflytning af fem centrale personer med tilknytning til Greenpeace, idet der ikke er fremlagt nærmere oplysninger om grundlaget herfor.

Efter det anførte finder jeg, at betingelserne for telefonaflytning m.m. i retsplejelovens § 781 ikke var opfyldt i nogen af de påkærede tilfælde, og jeg stemmer derfor for at tage de kærendes påstand til følge.

Afgørelsen træffes efter stemmeflertallet.

Thi bestemmes:

Landsrettens kendelse stadfæstes.